

SIYASET, JEOPOLİTİK VE SPOR: RUSYA-UKRAYNA GERİLİMİNİN ULUSLARARASI SPORA YANSIMALARI

Mert Kerem ZELYURT*

Atf: Zelyurt, Mert Kerem. "Siyaset, Jeopolitik ve Spor: Rusya-Ukrayna Geriliminin Uluslararası Spora Yansımaları", *Sosyologca*, Sayı 29 (2025), s. 275-291.

ÖZ: Bu çalışmada jeopolitik ve siyasal gerilimlerin uluslararası sporla ilişkisi sorunsallaştırılmıştır. Güncel bir jeopolitik kriz olan Rusya-Ukrayna Savaşının Olimpiyatlar vs. küresel spor yarışmalarına yansımaları Putin rejiminde spor diplomasisi anlayışı ve uluslararası spor düzeninde Rusya'ya uygulanan yaptırımlar bağlamında incelenmiştir. Uluslararası spor olayları dünyadaki siyasal gelişmelere bağlı olarak şekillenmektedir. Olimpiyatlar gibi mega spor etkinliklerini biçimlendiren dinamikler ancak siyasal tarihin doğru okunmasıyla anlaşılabilir. Rusya-Ukrayna savaşının 2022 Şubat ayında başlaması sonrası Rusya'nın ve Belarus'un olimpiyatlar, dünya kupası vs. uluslararası spor organizasyonlarından dışlanması Uluslararası Olimpiyat Komitesi gibi spor kuruluşlarının benimsediği "siyasi tarafsızlık" ilkesini tartışmalı hale getirmiştir. Gazze'ye yönelik saldırılarıyla Olimpiyat Ateşkesi'ne uymadığı halde İsrail'e yaptırım uygulanmaması IOC gibi kuruluşlardaki "tarafsızlık" ilkesini çürüterek siyasal çifte standartlılık durumunu ortaya koymuştur. Uluslararası sporda Rusya'ya uygulanan bu ambargolar "Olimpiyat" ideallerini de sorgulanır hale getirmiştir. Son tahlilde, küresel spor düzeni bağlamında, Rusya'nın karşısında bir "Batı Bloku" oluştuğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Putin, Rusya-Ukrayna, Olimpiyatlar, Siyaset, Jeopolitik.

Politics, Geopolitics And Sports: Reflections Of Russia-Ukraine Tensions On International Sports

ABSTRACT: This study has problematized the relationship between geopolitical and political tensions and international sports. The reflections of the current geopolitical crisis, the Russia-Ukraine War, on global sports competitions such as the Olympics have been examined in the context of the understanding of sports diplomacy in the Putin regime and the sanctions imposed on Russia in the international sports order. International sports events are shaped by political developments in the world. The dynamics that shape mega sports events such as the Olympics can only be understood by correctly reading political history. The exclusion of Russia and Belarus from international sports organizations such as the Olympics, the World Cup, etc. after the start of the Russia-Ukraine war in February 2022 has made the principle of "political neutrality" adopted by sports organizations such as the International Olympic Committee questionable. The fact that Israel was not sanctioned despite not complying with the Olympic Truce with its attacks on Gaza has refuted the principle of "neutrality" in organizations such as the IOC and revealed the situation of political double standards. These embargoes imposed on Russia in international sports have also brought the "Olympic" ideals into question. In the final analysis, it is possible to say that a "Western Bloc" has formed against Russia in the context of the global sports order.

Keywords: Putin, Russia-Ukraine, Olympics, Politics, Geopolitics.

Makale Türü : Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi : 31.03.2025

Kabul Tarihi : 17.06.2025

* Prof.Dr., Marmara Üniversitesi, kerem.zelyurt@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2766-4996

Giriş

Spor olgusu sadece bir fiziksel faaliyet olmanın ötesinde siyasal-toplumsal anlamlara sahip olmuştur. Farklı toplumların spora atfettiği roller spor-siyaset ilişkisinin tarihten intikal eden bir olgu olduğunu serimler. Spor toplum kimliğini ve belli siyaset anlayışlarını inşa etmenin etkili bir vasıtası olmuştur. Antik Yunan Oyunları, Klasik Olimpiyatlarda spora yüklenen siyasal işlevlerin tarihsel temellerini görmek mümkündür. Öyle ki M.Ö 776'dan itibaren düzenlenen oyunlarda galip gelen sporcuları simgeleyen heykellerin üstündeki yazılar atletin başarısını temsil ettiği gibi şehir devletini de simgeler.¹ Kent devletlerinin mücadelesine sahne olan çağda popülerlik kazanan olimpiyat oyunları politik öneme sahip olup, oyunlarda kazanılan başarılar şehir devletinin zaferi olarak nitelendirilmiştir.² Bu oyunlar aynı zamanda diplomatik amaçlar için de kullanılmıştır. Buna göre sürgit savaş durumundaki Yunan şehir devletleri, beş gün sürecek yarışmalar için en seçkin sporcularını Olympia'ya gönderir ve yarışmalara üç ay kala da silah bırakırdı.³ Böylelikle sportif yarışmalar süresince kent devletleri arasında bir barış dönemi gerçekleşirdi. Bu tip örnekler sporun siyasal ve diplomasi işlevinin tarihsel bir nitelik taşıdığını gösterir.

Olimpiyatların arkaik temellerinde sportif rekabetin ötesinde jeopolitik, dinsel, mitolojik ve siyasal anlamları somutladığımız gibi, modern sporun geliştiği ve uzun aradan sonra olimpiyatların tekrar kurumlaştığı 19.yy. sonlarından (ilki 1896 Atina) itibaren de uluslararası politik düzende sporun bir mücadele alanı olarak sahnelendiğini görürüz. Başta modern olimpiyatlar olmak üzere, dünya kupası vs. dev spor organizasyonları ulus devletlerin kendini ve toplumlarını dünyaya kanıtlama imkânı bulduğu bir politik sahneye dönüşmüştür. Olimpiyatlar ve FIFA Dünya Kupası gibi küresel organizasyonlar sporun ötesinde siyasal ve jeopolitik anlamlara sahiptir. Bu yarışmalar katılan veya ev sahipliği yapan ülkelere uluslararası kültürel alışveriş, çatışmaların ve diplomatik krizlerin çözümü, ulusal prestij ve politik kaldıraç vasıtası olmuştur. Bu yönüyle mega spor etkinlikleri ülkeler arası ittifakları güçlendirmek ve barışçıl niyetleri teşvik etme aracıdır.⁴ Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ülkeler arasındaki jeopolitik gerilimlerde (Çin-Tayvan gerilimi vb) arabulucu olabilmekte, Güney Afrika'daki Apartheid (ırkçılık) gibi meselelerde diplomatik rol üstlenmektedir.⁵ Güney Kore'de yapılan 2018 Kış Olimpiyatları, Kuzey Kore ve Güney Kore arasındaki ilişkilerin ve diyalogun gelişmesindeki olumlu etkisiyle spor organizasyonlarının siyasi değişimi etkileme potansiyeline ve spor diplomasisine örnek teşkil etmiştir.⁶

Olimpik oyunlar gibi mega spor etkinlikleri bir başka yönüyle; sadece barışa, uluslararası dayanışmaya ve işbirliğine hizmet eden bir alan olmayıp, sportif amaçların ötesine uzanan bir siyaset biçimidir. Sportif gösteriler olimpiyatların sadece bir görünüşü olup, düzenleyen ülkeler açısından olimpiyatlar milliyetçi ve jeopolitik hedeflere sahiptir.⁷ Nazi Almanyası'nın Berlin 1936'daki ırkçı propagandası, 1968 Mexico City oyunlarındaysa ırkçılık ideolojisinin protesto edilmesi vs. örnekler olimpiyatları birbirine rakip ideoloji ve siyasetlerin çatıştığı bir

¹ Judith Swaddling, *Antik Olimpiyat Oyunları*, Çev. Burçak Gürün, 1.Basım, İstanbul: Homer Kitabevi, 2000, s.88.

² J. Jay Coakley, *Sport In Society: Issues And Controversies*, Sixth Edition, MCGraw-Hill, 1998, s.65.

³ Kurthan Fişek, *100 Soruda Türkiye Spor Tarihi*, İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1985, s.12-13.

⁴ Heather L. Dichter and Andrew L. Johns, *Diplomatic Games: Sport, Statecraft, and International Relations since 1945*. University Press of Kentucky, 2014, <https://muse.jhu.edu/book/34669>.

⁵ François Carrard, *Sports and Politics In The International Scene*, no. 1, Jan. 2011, pp. 25–32, <http://ojs.uniroma1.it/index.php/rspi/article/download/9289/9190>.

⁶ Jung Woo Lee, *Sport Diplomacy at the 2018 Winter Olympics in PyeongChang : The Relations between North and South Korea*. Routledge, 2020, pp. 227–37, <https://doi.org/10.4324/9780429061202-25>.

⁷ Chris Berg, *Politics, Not Sport, Is the Purpose of the Olympic Games*, no. 3, July 2008, p. 14, <https://search.informit.com.au/documentSummary;dn=661669163372971;res=IELHSS>.

sahne olarak konumlandırmıştır.⁸ Bir başka ifadeyle sportif yarışmalar milliyetçilik, ırkçılık gibi ideolojilerin; Sovyetler-ABD etrafında kümelenen soğuk savaş gerilimlerinin yeniden üretildiği uluslararası alan olmuştur. 20.yy'ın modern devletleri sporun eğitim, kitlelilik, kimlik ve milliyetçilik işlevleri gibi yönlerini keşfederek spor olaylarını silahsız bir savaş olarak kurgulamışlardır.

Sporun siyaset üstü-dışı bir alan olmadığı güncel örneklerle de yeniden somutluk kazanmaktadır. Hali hazırdaki Rusya-Ukrayna savaşının sonuçlarının olimpiik oyunlar vs. spor etkinliklerine yönelik etkileri uluslararası siyasetin spor üzerindeki belirleyiciliğini göstermiştir. Rusya ve sporcuları Ukrayna'nın işgali nedeniyle Dünya Kupası, Şampiyonlar Ligi, Formula 1 gibi spor organizasyonlarından tasfiye edilmiştir.⁹ Spor tarihine bakıldığında Apartheid nedeniyle Güney Afrika'nın uluslararası yarışmalardan men edilmesi, 1980 oyunlarında Afganistan işgali nedeniyle Sovyetler Birliği'nin boykot edilmesi gibi birçok dışlanma ve boykot örnekleri görülmüştür. Rus ve Belarus ülkelerinin ve sporcularının tüm uluslararası yarışmalardan men edilmesi sporda siyasi dışlanmanın çağdaş bir örneğini oluşturmaktadır.¹⁰ Küresel dünya egemenliğinde ağır basan Batı Bloku'nun IOC gibi organizasyonların kararları üzerindeki etkisi ve Rusya'nın spor organizasyonlarından dışlanması, IOC ve diğer uluslararası spor organizasyonlarına atfedilen "siyasi tarafsızlık"(neutrality) ilkesini tartışmaya açmıştır. Bu çalışmanın amacı; Rusya-Ukrayna savaşını uluslararası siyaset, jeopolitik ve spor ilişkisi bağlamında sorunsallaştırmak, bu krizin uluslararası spordaki yansımalarını çözümlemektir. Mega spor etkinliklerine yansıyan Rusya-Ukrayna gerilimi; uluslararası siyasi krizlerin modern olimpiyatları biçimlendirmedeki rolüne kısaca değindikten sonra Putin rejiminde sporun siyasal-toplumsal işlevleri, spor diplomasisi anlayışı ve IOC vs. Uluslararası Spor Kuruluşlarının Rusya'ya yönelik yaptırımları üzerinden analiz edilecektir.

Yirminci Yüzyılda Olimpiyatlar, Siyaset ve Aktivizm

Modern Olimpiyatlar Antik kökenlerinden esinlenerek yine Atina'da 1896'da Coubertin tarafından yeniden canlandırıldı. Olimpiyatların kuruluşu 20.yy dönemecinde ulus devletler çağıyla kesişmektedir. Fransızların Almanlar karşısındaki Prusya yenilgisini ve zayıf düşmesini içine sindiremeyen Coubertin'in olimpiik oyunları sadece barışçıl amaçlarla ya da yüce bir ideali dile getiren "Olimpizm" fikriyle organize etmesi yönünde bir yorum eleştirel bir izaha muhtaçtır. Katılan sporcuların "Ülkemin onuru adına" şeklindeki söylemi olimpiyatlardaki milliyetçi anlamları da serimler. Olimpiyatlara katılmak, ilgili ülkenin dünya düzeninde de varlık belirtmesi ve sayılması anlamına gelmiştir. Sevr anlaşmasıyla savaş yenîği olarak tescil edilen Osmanlı İmparatorluğu'nun, yine aynı şekilde Versay'la Almanlar'ın 1920 Antverp Oyunlarına katılmaktan men edilmesi modern oyunların organizasyonunda küresel dünya egemenliğinin rol oynadığını gösteren öncü göstergeler oldu. Olimpiyatlardan dışlanmak aynı zamanda küresel düzenden dışlanmak, toplum ve devlet olarak dünya kamuoyunda itibar kaybı anlamına gelmektedir.

⁸ Sandra Meeuwssen and Lev Kreft, "Sport and Politics in the Twenty-First Century.", Sport, Ethics and Philosophy, vol. 17, Dec., (2022), pp. 342-355, <https://doi.org/10.1080/17511321.2022.2152480>.

⁹ Alexandre Ferreira Cruz Filho, et al., "Rússia X Ucrânia: Análise Dos Impactos Da Guerra Nos Esportes", Sept., (2024), <https://doi.org/10.69849/revistaft/fa10202409241352>.

¹⁰ Anna Kobierecka and Michał Marcin Kobierecki. "Enforced Ostracism? Analysis of the International Sports Organizations' Reactions to the 2022 Russian Invasion of Ukraine.", International Journal of The History of Sport, Mar., (2024), pp. 1-25, <https://doi.org/10.1080/09523367.2024.2306860>.

Modern Olimpiyatlarda ideolojik simgelerin en kesif biçimde ortaya çıkışı 1936 Berlin Olimpiyatlarıdır. Hitler, Aryan ve ırkçılık ideolojisini dünyaya kanıtlama fırsatını bulur. Almanlar bu olimpiyatlara, ikinci dünya savaşının ön çalışması veya provası niteliği atfetmişlerdir. Hitler'e göre uluslararası politik düzende Alman Ulusu'nun beden gücü ve üstün özellikleri spor yoluyla kanıtlanacaktır. ırkçılık bu olimpiyatlara damga vuran ideolojidir. İkinci dünya savaşı sonrası oyunlardaysa artık soğuk savaş ve çift kutuplu dünya iklimi hakimdir. İsraili sporcuların öldürüldüğü ve rehin alındığı 1972 Münih'te İsrail-Filistin savaşı gibi Ortadoğu meselelerinin Olimpiyatlarda güvenlik endişesini gündeme getirmesinin yanı sıra, Sovyetler'in ilk katıldığı 1952 Helsinki'den 1988 Seul oyunlarına uzanan dönemde Amerikalı ve Sovyet sporcuların mücadeleleri birbirine düşman iki ideolojik sistemin savaşıyla özdeşleşmiştir. Olimpik Oyunlar Demir Perde'nin iki tarafı arasındaki, doğu ve batı bloklarının ideolojik mücadelesidir.¹¹

Riordan'ın ifadesiyle, sporu apolitik bir alan olarak değerlendirmek ancak bir illüzyondan ibarettir. Sovyetler'in gözünde spor asla siyaset dışı nötr bir alan olmamıştır. Sovyet siyasetinde spor, üçüncü dünyada sosyalizm ideolojisine destek kazanmanın vasıtası ve dış politika işlevi görmüştür. Afrika, Asya ve Latin Amerika takımlarının antrenörlerinin sosyalist dış politika amaçlarıyla üstlenmişlerdir.¹² Sovyetler'in Afganistan'ı işgali nedeniyle ABD, Kanada, Batı Almanya ve Japonya 1980 Moskova oyunlarını boykot etmiş, bir sonraki 1984 oyunlardaysa Sovyetler, Doğu Almanya ve Polonya gibi ülkeler batı blokuna karşı boykot eylemlerine girişmişlerdir. Bu örneklerin gösterdiği gibi olimpiyat oyunları gibi sportif organizasyonlar ulusal kimlik ve siyasal ifadelerin projeksiyon alanıdır. Olimpiyatları düzenleyecek ülkelerin seçiminde de yine siyasal-ekonomik parametreler rol oynamaktadır. Sporcuların ve seyircilerin güvenliği için siyasal iklim ve istikrar, ilgili ülkenin kültür dinamikleri; turizm, altyapı, tesis kapasitesi ve küresel görünürlük düzeyi; jeopolitik konumu ve bölgesel rekabet-işbirliği düzeyi gibi unsurlar ev sahibi ülke seçiminde etkili faktörlerdir.¹³

Politik muhalefet Olimpiyat Oyunlarının tarihinde yer etmiştir. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) sporcuların Oyunlar'a siyaset karıştırmasını açıkça yasaklasa da sporcular protestolar düzenleyerek Olimpiyatları baskın güç yapılarına ve kurumlara meydan okumanın vasıtası yapmışlardır. Oyunların başlangıcından bu yana güç yapılarına karşı sporcu aktivizmi ve muhalefeti görülmektedir. İrlandalı atlet Peter O'Connor'ın 1906 Atina Olimpiyatları'nda İngiliz sömürgeciliğine karşı isyan etmesi; 1968 Mexico City Oyunları'nda Çek jimnastikçi Vera Čáslavská; ABD'li koşucular John Carlos, Tommie Smith ve Wyomia Tyus'un yaptığı gibi politik anlamlar taşıyan eylemler gerçekleşmiştir. 1972 Münih Oyunları'nda, ABD'li atletler Vincent Matthews ve Wayne Collett madalya standında kayıtsız bir şekilde protesto ettiler. 1980 Olimpiyatları'nda, Polonyalı Olimpiyatçı Władysław Kozakiewicz, Sovyet hegemonyasına meydan okuyarak politik olarak kışkırtıcı semboller kullandı. Yirmi birinci yüzyılda, Olimpiyat Tüzüğü'nde bu tür faaliyetleri yasaklayan bir kurala rağmen, çok sayıda Olimpiyatçı politik açıklamalarda bulunmuştur. 1968 Mexico City oyunlarındaki Carlos ve Smith gibi sporcuların Amerika'da Sivil Haklar Hareketi gibi sosyal hareketlerce desteklenmesine benzer biçimde diğer oyunlarda da toplumsal hareketlerin sporcu aktivizmiyle paralel gittiği göze çarpar. Her durumda, sporcu aktivistler kendi ülkelerindeki aktif politik hareketler tarafından desteklenmiştir.¹⁴

¹¹ Allen Gutmann, "The Cold War And The Olympics", *International Journal*, 43:4, Autumn, (1988), pp.554-558.

¹² Jim Riordan, "The Role Of Sport In Soviet Foreign Policy", *International Journal*, 43:4, Autumn, (1988), pp.569-595.

¹³ Alfred Erich Senn, *Power, Politics, and the Olympic Games*, 1999, <https://www.amazon.com/Power-Politics-Olympic-Games-Alfred/dp/0880119586>.

¹⁴ Jules Boykoff, *Protest at the Olympic Games: How Political Movements Scythe Space for Athlete-Activist*

Sporun siyaset üstü ya da dışı olduğuna dair söylemler çok yaygındır. Ancak spor olgusu bir toplumsal organizma içinde siyaset, ekonomi, kültür, din gibi kurumlarla ilişkisellik bağlamında biçimlenmektedir. Spor, toplumsal yapıdaki olgulara ve dinamiklere bağlı biçimde gelişen, toplumdaki çelişkileri bünyesinde barındıran bir sosyal alandır. Spor, Ulusal ve uluslararası siyasal gelişmelere başışık sürrealist ya da sanal bir bağlam değildir. Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin "Olimpizm" ideali, ya da olimpiik oyunlara dair siyaset üstü söylemler benimsemeleri retorik düzeyinde kaldığı görülür. Sportif oyunların insan felsefesi, yüce idealler, toplumların kardeşliği ve dayanışması gibi idealarla ele alınması tarihteki belli somut örneklerle tartışmalı hale gelmiştir. Bir görüşe göre, olimpiik oyunlara dair sporun siyasetten ayrı olduğu iddiası "Aporia" olarak değerlendirilebilir. Bu kavramın ifade ettiği gibi spor-siyaset ayrılığı tezi ancak bir çelişki ve çıkmaz manzarası sunar. Sporun gerçekliğinin siyasi bağlamlarla iç içe geçmiş olması nedeniyle Spor Yönetim organlarının (IOC vs) siyasi etkilerden bağımsız çalıştıkları iddiası muğlak kalmaktadır. Olimpiyat hareketindeki "Siyasi Tarafsızlık" fikri, "sporun sözde tarafsızlığı"nın billurlaşmasıyla yanlışlanmaktadır. Olimpiyat oyunlarının tarihsel soyağacındaki spor-siyaset ilişkisinin güncel bir örnek olan Rusya-Ukrayna savaşıyla süreklilik arz ettiği görülmektedir. Uluslararası spor yönetimi siyaset dışılık/özerklik iddiası ve bu bağlamdaki spor etiği kodları yerine mevcut jeopolitik gerilimlere göre hareket etmiştir.¹⁵

Rusya-Ukrayna Savaşı

Sovyetler'in dağılmasıyla 1991 yılı sonrası birçok ülke gibi Ukrayna da bağımsız bir devlet haline geldi. Milliyetçilik duygusunun güçlü olduğu Ukrayna Latin Amerika ve Kuzey Amerika arasındaki Meksika, veya Asya ve Avrupa arasındaki Türkiye gibi arada kalmış bir ülkedir. Ukrayna'nın doğusu Rus yanlısı, batısıysa Avrupa'ya dönüktür. Bu yönüyle Ukrayna'nın jeopolitik hamlelerde ABD önderliğindeki Avrupa Birliği/batı bloku ve NATO ile Rusya arasında sıkıştığı görülmektedir. Ukrayna'da art arda gelen yönetimler batı desteği ve Rusya arasında kalmıştır. 2004 yılında Gürcistan'da "Pembe", Ukrayna'da "Turuncu" devrimlerle eski Rus yanlısı liderlerin yerini batı yanlısı siyasetçiler aldı. Ukrayna'nın bu kritik konumu yakın geçmişte batı yanlısı Victor Ioutchenko ve Rus yanlısı Ianoukovytch gibi örneklerle somutlaşır. Avrupa Birliği'ne yönelik müzakereler Rusya'nın bölgedeki hamleleriyle karşılandı ve müzakareler askıya alındı. 2014 Mart ayında, anadili Rusça olan, Rus donanması için stratejik öneme sahip Sivastopol üssünün bulunduğu ve Kruşçev'in 1955'te Ukrayna'ya bağladığı Kırım, Rusya tarafından ilhak edildi. Kırım halkının bağımsızlık hakkını gerekçe gösteren Ruslar, Ukrayna'nın doğu bölgesinde bağımsız bölgeler oluşturdu. Ukrayna'nın söz konusu doğu bölgesi (Donbass) Ukrayna'nın gözünde terörist olarak niteleniyordu. Kırım'ı ilhak eden Rusya ve Ukrayna arasındaki anlaşmazlık Moskova ve Batı ülkeleri arasında uluslararası bir kriz halini almıştır. ABD, Nato, Baltık Ülkeleri ve Polonya Rusya'nın batıya doğru ilerlemesinden endişe duyan ülkelerdir.¹⁶

Rusya-Ukrayna çatışmasının kökleri Sovyetler Birliği'nin çöküşüne ve Ukrayna'nın bağımsızlığının ilk yıllarına kadar uzanabilir. Rusya ve Ukrayna arasındaki ilişki Avrupa ve Avrasya entegrasyonu konusundaki farklı görüşler nedeniyle 21.yy başlarında giderek gerginleşti. 24 Şubat 2022 tarihinde başlayan savaş da Rusya'nın SSCB dönemine benzer biçimde Ukrayna üzerinde kontrolü yeniden sağlama amacını gütmektedir. Kremlin, bu savaşla Sovyetler sonrası bu dönemde ilgili alandaki etkisini kanıtlamaya girişmiştir. Ukrayna'ya yapılan bu saldırının Sovyetler Birliği'nin kuruluşunun yüzüncü yıl dönümüne

Moments, Elsevier BV, 2023, pp. 65–83, <https://doi.org/10.1108/s1476-285420230000017005>.

¹⁵ Sandra Meeuwssen and Lev Kreft. "Sport and Politics in the Twenty-First Century.", *Sport, Ethics and Philosophy*, vol. 17, Dec., (2022), pp. 342–55, <https://doi.org/10.1080/17511321.2022.2152480>.

¹⁶ Pascal Boniface, *Herkes İçin Jeopolitik*, Çev. Mouhammed Guaye-Fatma Büşra Süverdem, İstanbul: Erdem Yayınları, 2018, s.60-63.

denk gelmesi anlamlıdır.¹⁷ NATO'nun doğuya doğru genişlemesi de Ukrayna krizini anlamının anahtar unsurlarından birisidir. Almanya'nın yeniden birleşmesi sırasında yapılan anlaşmalarda Rusya'ya NATO'nun doğuya doğru genişlemeyeceğine dair güvenceler verilmesine rağmen bu kural ihlal edildi. NATO'nun eski doğu bloku ülkelerini dahil etmesiyle Rusya'nın sınırlarına yaklaşması Rusya için bir güvenlik endişesi olmuştur. Rusya'nın NATO tarafından kuşatılması Ukrayna'ya ve batıya karşı saldırgan tutumunu körüklemiştir.¹⁸ Rusya'nın 2014'te Kırım'ı işgal etmesi gerilimi tırmandırmıştır. Ukrayna'nın batıya, yani NATO'ya ve Avrupa Birliği'ne katılma istekleri Rusya'nın saldırgan tutumunun başlıca nedenleridir.¹⁹

2014'te başlayan Rusya-Ukrayna savaşı, mevcut iki ülkenin ötesine taşınmış, soğuk savaş dönemindeki doğu ve batı bloklarının çatışmasını andırır bir hüviyete kavuşmuştur. Rusya'nın 2008'de Gürcistan'a saldırısı, bir diğer ifadeyle NATO'ya daha fazla genişlememesi gerektiğine dair bu uyarısı, NATO'nun savaş uçaklarını 2014 yazında Baltık ülkelerine göndermesi misillemesiyle sonuçlandı. Polonya'da askeri tatbikatlar yapan Amerikalılar Rusya'ya yakın coğrafyada pozisyon almaya başladılar.²⁰ NATO'nun Baltık, Ukrayna, Gürcü genişlemesiyle Rusya'nın çıkarlarını tehdit etmesi²¹, Ukrayna'nın eski bir Sovyetler Birliği ülkesi olması, Rusya'nın Donetsk Halk Cumhuriyetini ve Lugansk Halk Cumhuriyetini tanınması, NATO'nun Doğu Avrupa'da genişleme siyasetini devam ederek çatışmayı şiddetlendirmesi²², Ukrayna'daki iç bölünmeler ve etnik milliyetçilik, ABD'nin tek kutuplu dünya stratejisinde jeopolitik bir araç olarak Ukrayna'yı Rusya'ya karşı kullanması vb. faktörler 2022 Şubat ayında başlayan savaşın koşullarını oluşturmuştur.²³

Putin Rejiminde “Yumuşak Güç” ve Milliyetçilik Vasıtası Olarak Spor

Putin'in sporcu kimliği dünya kamuoyu tarafından bilinmektedir. Putin'in judo ve buz hokeyi gibi sporlara katılımı, kamusal kişiliğini desteklemek için sporu araçsallaştıran emsalleriyle benzer biçimde onun güçlü adam imajına katkı yapmaktadır.²⁴ Küçük yaşlardan itibaren judo yapan Putin kayak, buz hokeyi, binicilik, rafting gibi birçok spor dalıyla temas etmiş; Rusya'nın mega spor etkinliklerine ev sahipliği yapmasını önemsemiştir. Ona göre bu tip etkinlikler Rus insanını, kültürünü dünyaya tanıtmanın bir yoludur.²⁵ Soçi 2014 olimpiyatları ve 2018 dünya kupası gibi etkinliklere ev sahipliği yapması, Rusya'nın emperyal ve Sovyet geçmişini yücelten bir ulusal anlatının inşasında önemli bir yer tutmuştur.²⁶ Putin

¹⁷ Alla Kyrydon and Serhiy Troyan, “The Russian-Ukrainian War (2014-2022): Basic Preconditions and Causes.”, *Balkan Social Science Review*, no. 20, Jan., (2022), pp. 157-79, <https://doi.org/10.46763/bssr2220157k>.

¹⁸ Michael Dunford, “Causes of the Crisis in Ukraine.”, *International Critical Thought*, vol. 13, Jan., (2023), pp. 89-125, <https://doi.org/10.1080/21598282.2022.2163417>.

¹⁹ Saranya Antony, “From Conflict to Catastrophe: Russia-Ukraine Tensions Ripple Across.”, *Bulletin of “Carol I” National Defense University*, Oct., (2023), <https://doi.org/10.53477/2284-9378-23-32>.

²⁰ Tim Marshall, *Coğrafya Mahkumları: Dünyanın Kaderini Değiştiren On Harita*, Çev. Mert Doğruer, İstanbul: Epsilon Yayınevi, 2021, s.34-35.

²¹ Dylan Royce, “The History of Russian Diplomatic Opposition to NATO Expansion into the Baltics, Ukraine, and Georgia.” *Russian Politics*, 9(3), Sept., (2024), pp. 366-401, <https://doi.org/10.30965/24518921-00903003>.

²² Habib Badawi and Mohamad Zreik, *The Russian-Ukrainian Conflict*, IGI Global, 2024, pp. 225-42, <https://doi.org/10.4018/979-8-3693-1483-8.ch013>.

²³ Dunford, “Causes of the Crisis in Ukraine.”

²⁴ Maiju Wuokko, “Sport, Body and Power: Reassessing the Myth of President Kekkonen.” *Norma*, 6,(02), Dec., (2011), pp. 124-40, <https://doi.org/10.18261/ISSN1890-2146-2011-02-03>.

²⁵ <http://en.putin.kremlin.ru/bio/page-6>.

²⁶ Stanis Elsborg, “Putins Brug Af Sportsbegivenheder Som Erindringshistorisk Arena.” no. 1, July

2018 Dünya kupasında güçlü lider imajını pekiştirmiş, futbolu Rus milliyetçiliğini yükseltmede bir araç olarak kullanmıştır. Dünya kupası sadece bir spor etkinliğinin ötesinde işlev görerek gerek Putin'in kendi imajını gerekse Rusya'nın ulusal gururunu güçlendirmesinde stratejik bir platform olmuştur.²⁷

Spor organizasyonlarına ev sahipliği yapmaya hayli önem atfeden Rusya'nın temel amacı, dünya siyasetindeki konumunu spor yoluyla da sürdürmektir. Dev spor organizasyonlarına ev sahipliği yapmak birçok ülkenin "Soft Power"(Yumuşak Güç) siyasetine işlev kazandırmıştır. Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra Rusya ilk kez 2014'te Soçi Kış Oyunlarıyla olimpiyatlara ev sahipliği yaptı. 2018 Dünya Kupası'nı da düzenlemesi Rusya'ya uluslararası düzende itibar kazandırdı. Ruslar spor organizasyonlarını kültürel diplomasi aracı olarak kullandılar. Uluslararası spor diplomasisi yoluyla diğer uluslarla bağlarını geliştirme, ulusal marka değerini arttırma ve ülkenin itibarını yükseltme fırsatını yakaladılar. Rusya kış olimpiyatları ve sonrasında dünya kupasına ev sahipliği yaparak küresel düzendeki jeopolitik etkisini kanıtlamak istedi.²⁸ Putin'in spora yönelik özel tutumunun da altını çizmek gerekir. Putin spora milliyetçi anlamlar yüklemiştir. Putin'in perspektifinde spor ulusal kimlik ve birliği inşa etmenin önemli bir vasıtasıdır. Mega spor etkinlikleri Rusya'nın gücünü, kültürünü küresel sahnede duyurmanın etkili bir yoludur. Putin, spora yaptığı yatırımlarla ve sporcuları teşvik ederek Rusya'daki iç uyum ve bütünleşmeyi hedeflemiş; diğer ülkeleri de etkileme yoluyla kurulacak birleşik cephenin daha güçlü dış politikaya yol açacağını düşünmüştür. Bir diğer ifadeyle mega spor organizasyonları Putin'in düşüncesinde bir jeopolitik kaldıraç işlevi görmektedir.²⁹

Rusya'nın küresel spor organizasyonlarıyla gerilimli ilişkisi yeni değildir. 2014 Soçi Olimpiyatlarında Ruslar devlet destekli sistematik doping yaptığı gerekçesiyle 2015'teki spor organizasyonlarından men edilmiş, Rusya Atletizm Federasyonunun üyeliği askıya alınmıştı. Rus sporcular 2016 Rio yaz oyunları ve 2018 Kış oyunlarına da tarafsız sporcu olarak katılabilirdi. Yine Dünya Doping Mücadele Ajansı(WADA) tarafından 2019 yılında 4 yıl boyunca küresel spor organizasyonlarından men cezası verilmiş, Spor Tahkim Mahkemesi(CAS) bu cezayı yarıya indirmesine rağmen 2021'de yapılan Tokyo olimpiyatları ve 2022 Dünya Kupası'nda Rusların bayrağı ve milli marşı yer alamayacaktı. Belli görüşlere göre aşırı doping kullanımı Putin'in milliyetçilik anlayışı ve toplum stratejisinin önemli bir parçasıdır.³⁰

Putin'in Rusya'ya küresel spor düzeninde uygulanan yaptırımlara yönelik yaklaşımı savunmacı yönde olmuştur. IOC'nin 2024 Paris oyunlarında Rus ve Belarus sporcularının tarafsız katılabilecekleri doğrultusundaki bu yaptırımları Putin'e göre batılı siyasi elitlerin

(2018), pp. 110–139, <https://tidsskrift.dk/fn/article/download/106577/156253>.

²⁷ Graßl, M., Schützeneder, J., & Schiavone, M. L., "Heimvorteil Putin? Die mediale Darstellung des russischen Präsidenten während der Fußball-Weltmeisterschaft 2018 – eine Inhaltsanalyse", *Fußball und Gesellschaft*, 1(2), (2019), 178–195. <https://doi.org/10.3224/FUG.V1I2.05>.

²⁸ Luminita Nicolescu and Alexandra Barbu, The Impact of Mega Sports Events on the Strength of the National Soft Power: A Comparative Analysis, June 2024, pp. 335–45, <https://doi.org/10.2478/picbe-2024-0029>.

²⁹Jan Juric and Bostjan Rogelj, "Geopolitics, Sports and Russian-Ukrainian War." *Geografski Pregled*, vol. 50, Jan., (2024), pp. 9–28, <https://doi.org/10.35666/23038950.2024.50.09>.

³⁰<https://edition.cnn.com/2022/03/10/sport/ukraine-russia-putin-sports-sanctions-intlsp/index.html>

³¹<https://www.aa.com.tr/tr/dunyadan-spor/rusyanin-doping-ceza-suresi-iki-yila-indirildi/2080579#:~:text=Spor%20Tahkim%20Mahkemesi%2C%20doping%20skandal%C4%B1,kat%C4%B1lmama%20cezas%C4%B1n%C4%B1%20iki%20y%C4%B1la%20indirdi>.

etkisi altında ve kendileri lehine aldıkları kararlardır.³² IOC yönetimi Amerika Birleşik Devletleri'nin güdümünde hareket etmektedir. Böylelikle olimpiyat idealleri ve sporcuların hakları çiğnenmektedir. Uluslararası turnuvalarda "Rus" ve "Rusya" ifadelerinin tamamen kaldırılması, insanları birleştirmek yerine bölmeye yönelik bir amaca hizmet ederek olimpiyat tüzüğüne aykırı düşmüştür. Ruslara karşı yapılan ayrımcılıkla spor siyasallaştırılmıştır. Sporun siyaset dışılığından bahsetmek mümkün değildir.³³ Putin alınan bu kararları Ruslar'a karşı yapılan "etnik ayrımcılık" olarak nitelemiştir.³⁴ Putin IOC'nin bu yaptırımlarını "Oyunlara davet edilmek en iyi sporcular için koşulsuz bir hak değil, sporla ilgisi olmayan bazı siyasi jestlerle kazanılan bir ayrıcalıktır" şeklinde nitelemiştir.³⁵ Bu oyunlar siyasetle hiçbir ilgisi olmayan insanlara karşı siyasi baskı aracı olarak bu şekilde kullanılabilir. ³⁶ Rusları küresel spor düzeninden izole etmek isteyen uluslararası spor organizasyonları ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi "Olimpiyatçılık" fikrinden ziyade siyasidir. Putin'e göre olimpiyatçılık idealleri iflas etmiştir. Bu noktada batı bloku siyaset anlayışının küresel spor kuruluşları üzerindeki baskın etkisi söz konusudur.

Ruslar'da siyaset ve spor ilişkisi Putin öncesi dönemde sıkı biçimde temellenmiştir. Komünizm dönemine liderlik eden Sovyetler Birliği sporu siyasi aygıt olarak kullanmıştır. Sovyet dönemi sonrası post komünizm çağında da spora benzer bir yaklaşım söz konusudur. Spor, Putin'in perspektifinde milliyetçilik vasıtasıdır. Rusya'nın büyük güç ve devlet statüsüne yönelik algıyı dünya kamuoyunda yerleştirmenin bir aygıtıdır. Putin, dış Ülkelerden gelen doping suçlamalarını istikrarlı biçimde reddetmiştir. Doping suçlamaları Putin'in söylemlerinde, Rusya'nın itibarını düşürmeye çalışan siyasi açıdan güdümlü saldırılardır. Tarihsel süreçte Rusya'daki ideoloji ve siyasi paradigma komünizmden milliyetçiliğe kaymakla birlikte, spor söyleminde benzerlik söz konusudur. Rusya için spor, mevcut siyasi rejim için bir meşrulaştırma aracıdır. Putin'in spor söyleminde, Sovyetler'in spor olgusunu komünizmin üstünlüğünü, Sovyet gücünü simgeleyen bir aygıt olarak kullanmasına benzer biçimde, Milliyetçilik ideolojisi merkezi bir tema olarak baskın bir yer tutar. Putin rejimi güç ve toplumsal birlik için sporu kullanmaktadır. Rusya'ya yönelik uluslararası eleştirilerse ulusa yönelik saldırılar olarak söylemleştirilir. Sportif başarılar dikkatleri ulusal bütünleşmeye kaydırarak Rus toplumundaki iç meselelerden uzaklaşmayı sağlar. Doping suçlanan Rus sporculara yabancı komploların kurbanları ve mağdurları olarak halkın desteğini toplar.³⁷

Postkomünist dönemdeki Putin rejiminde milliyetçilik ve spor ilişkisinin 5 temel mekanizmasına vurgu yapılmaktadır. Rus hükümetinin Spartakiad ve GTO³⁸ gibi Sovyet

³²<https://www.euronews.com/2023/12/14/putin-threatens-olympic-boycott-over-neutral-athlete-decision>

³³https://www.sovsport.ru/olympic_games/articles/mok-dejstvu-et-po-ukazke-s-sh-a-putin-vyskazalsya-ob-otstraneni-rossiyan-ot-olimpiady

³⁴ <https://www.olympics.com/ioc/media/q-a-on-solidarity-with-ukraine-sanctions-against-russia-and-belarus-and-the-status-of-athletes-from-these-countries>

³⁵<https://www.themoscowtimes.com/2023/10/19/putin-decries-ethnic-discrimination-of-russian-athletes-a82822>

³⁶<https://www.reuters.com/sports/ioc-rejects-putins-ethnic-discrimination-accusation-over-olympics-2023-10-20/>

³⁷ Jeroen Bart, "From Offense to Defense: The Political Discourse and Use of Sports in Putin's Russia from a Historical Perspective." Jan. (2017), <https://lup.lub.lu.se/student-papers/record/8925901/file/8925905.pdf>.

³⁸ Spartakiad, 1920'lerde ve 30'lu yıllarda Sovyetler Birliği tarafından düzenlenen uluslar arası spor etkinliğiydi. Sovyet ideolojisinin simgesi ve modern olimpiyatlara rakip olarak kurulmuştur. GTO, Sovyetler Birliği'nde 1931'de başlatılmış çok yönlü bir spor eğitim programıdır. Rus gençlerini sağlıklı ve savunmaya hazır hale getirmeye yönelik bu program Putin döneminde yeniden canlandırılmıştır. Bkz. <https://news.itmo.ru/en/features/sport/news/7635/>

dönemi savunma yönelimli spor programlarının tekrar canlandırılması; sportif başarıların teşvik edilmesi yoluyla Rusya'nın ulusal gururunu ve küresel prestijini arttırarak vatanseverliğe ilham vermek; sporu Rusya'daki farklı etnik ve bölgesel grupları topluma entegre etmeyi sağlayan toplumsal konsolidasyon vasıtası olarak kullanmak; sportif başarıları tarihsel süreklilik mantığıyla Sovyet dönemine de atıfta bulunarak Rus ulusal kimliğine bağlamak ve Rusya'yla ilgili sporda büyük güç anlatısı yaratmak; sonuncuysa Rusya'nın sportif başarılarını Putin'in liderliğiyle ilişkilendirerek kişilik kültü yaratmak. Ulusal gücün somutlaşmış simgesi olarak Putin'in sportif başarılarıdaki rolü de büyüktür. Sportif başarılar da Putin'in güç imajını yükseltmede etkili bir vasıtaadır.³⁹

Uluslararası Spor Organizasyonlarının Rusya'ya Uyguladığı Yaptırımlar

FIFA ve IOC Rusya işgaline karşı hızlı biçimde pozisyon aldı. Rus işgalini kınamaları bu tip küresel spor organizasyonlarının dünya kamuoyunu etkileme gücünü de gösterdi. Bu olayda aksiyon alma biçimleri, her iki kuruluşun da geniş bir dış ilişkiler ağına sahip olduğunu ve eylemlerinin geniş bağlamdaki siyasi dinamiklerden etkilendiğini gösterdi. IOC'nin tepkisi olimpiyat oyunlarının barışçıl ve adil bir rekabetin simgesi olduğunu vurgulamaya yönelik oldu. Olimpiyat hareketinin jeopolitik gerilimlerde dahi sürdürülmesine yönelik çabaları hayata geçirdi. IOC'nin oyunların kesintisiz sürdürülmesine yönelik tutumu, bu tip jeopolitik gerilimlerde sporda kriz yönetiminin önemini gündeme getirmiştir.⁴⁰ FIFA Rusların Katar'daki dünya kupasına katılması durumundaki riskleri ortaya koydu. Rusların yaratacağı Güvenlik endişesi, dünya kamuoyunun gözünde Ruslara yönelik olumsuz bakış, lojistik zorluklar ve boykot tehdidi bu risklerin başlıcalarıdır. Rusların katılma senaryosu dikkate alındığında, maçlar tarafsız sahada yapılsa bile Rus oyuncu, taraftarlar, idarecilerin katılımı mevcut huzursuzluk atmosferini derinleştirerek riskleri arttıracaktır. Avrupa Birliği ve bazı hükümetlerin Rusya'ya yönelik seyahat yasakları getirmesi organizasyonun yönetimine dair lojistik bir risktir.⁴¹

Rusya'ya spor organizasyonlarıyla ilgili beş büyük yaptırım uygulanmıştır. En önemli yaptırımlardan biri, Rus ve Belaruslu sporcuların çeşitli uluslararası spor etkinliklerinden hariç tutulması olmuştur. Bu, sporcuların kariyerlerini ve ülkelerin küresel sahnede temsilini doğrudan etkileyen Olimpiyatlar ve Dünya Şampiyonaları gibi büyük yarışmaları içerir. Bu önlem, Ukrayna'daki eylemlerine karşı bir protesto biçimi olarak Rusya ve Belarus'u uluslararası spor camiasından izole etmeyi amaçlamaktadır. İkincisi, Ev sahipliği Haklarının Geri Çekilmesidir. Rusya'da gerçekleşmesi planlanan birkaç uluslararası spor etkinliği iptal edildi ve başka ülkelere taşındı. Bunlar, UEFA Şampiyonlar Ligi finali ve Formula 1 yarışları gibi yüksek profilli etkinliklerdir. Ev sahipliği haklarının geri çekilmesi, Rus hükümetinin eylemlerine karşı güçlü bir tepkidir ve Rusya'nın spor altyapısını ve yeteneklerini sergileme yeteneğini azaltmıştır. Üçüncü bir yaptırım birçok uluslararası sponsor ve kuruluşun desteklerini Rus spor takımlarından ve etkinliklerinden geri çekmesidir. Bu sponsorlar, Rus spor organizasyonlarının finansal istikrarını önemli ölçüde etkileyen sponsorluk anlaşmalarını askıya almayı veya sonlandırmayı seçen büyük markalardır. Sponsorluğun kaybı sadece sporun finansmanını etkilemekle kalmıyor, aynı zamanda uluslararası toplumun çatışmaya karşı duruşuna dair net bir mesaj gönderiyor. Dördüncüsüyse seyahate yönelik yaptırımlardır. Rus ve Belaruslu sporcular ve spor yetkilileri için uluslararası etkinliklere

³⁹ Richard Arnold, "Sport and Official Nationalism in Modern Russia." *Problems of Post-Communism*, 65(2), Feb. (2018), pp. 129–41, <https://doi.org/10.1080/10758216.2018.1425093>.

⁴⁰ Ulrich Franke and Martin Koch, *World Sports and Russia's War Against Ukraine*, Bristol University Press, 2023, pp. 171–93, <https://doi.org/10.56687/9781529233100-012>.

⁴¹ Antoine Duval, "FIFA and UEFA's Reaction to Russia's Invasion of Ukraine.", *Voetbal- & Sportjuridische Zaken*, 3(1), Feb., (2023), pp. 3–10, <https://doi.org/10.5553/vsz/277267382023003001002>.

katılma olanaklarını kısıtlayan seyahat yasakları getirilmiştir. Bu önlem, bu ülkeleri küresel spor topluluğundan daha da izole eder ve uluslararası yarışmalara katılımlarını sınırlayarak çatışmanın siyasi sonuçlarını ağırlaştırır. Beşinci yaptırımsa çeşitli uluslararası spor federasyonlarının, Rus ve Belarus kuruluşlarını üyeliklerinden uzaklaştırmasıdır. Üyeliklerini askıya alma yaptırımı, bu ülkelerin bu federasyonlar içindeki yönetim ve karar verme süreçlerine katılmalarını engelleyerek, onları küresel spor diyalogundan etkili bir şekilde uzaklaştırıp uluslararası spordaki etkilerini azaltmaya yöneliktir.⁴²

Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere batı ülkeleri (Japonya da dahil) Ukrayna'ya ve sporcularına destek bildirileri yayınladılar. Bu ülkelerin hükümet düzeyinde ve sporla ilgilenen bakanları ve yetkilileri Rusya ve Belarus'taki ulusal spor yönetimi kuruluşlarının uluslararası spor federasyonları üyeliklerinden uzaklaştırılmaları, Rusya ve Belarus devletleriyle yakın bağları olan kişilerin uluslararası spor federasyonlarının yönetim kurullarından uzaklaştırılmaları konusunda ortak bildiri imzaladılar.⁴³ 24 Şubat 2022'de Ukrayna'ya yönelik işgalin başlaması sonrası birçok uluslararası spor federasyonu IOC'nin tavsiyeleri doğrultusunda Rus spor kuruluşlarına ve sporcularına yaptırım kararı aldı. Üyeliklerin askıya alınması, Rus sporcuların yarışmalardan men edilmesi, Ruslar'ın spor etkinliklerine ev sahipliği yapma haklarının iptal edilmesi idi bu yaptırımlar.⁴⁴ Avrupa Birliği Ukrayna sporunun devamı için önemli düzeyde yardımda bulundu. Rusya'ya yönelik bu yaptırımlar küresel, ulusal, kulüpler vb. yerel düzeyde de gerçekleşmiştir. Schalke 04 kulübü 2007'den beri ana sponsoru olan Gazprom'la ortaklığını sonlandırdı. Ruslar Tenis, Biatlon, buz hokeyi, basketbol, voleybol, jimnastik vs uluslararası federasyonlardan izole edildi. Büyük tenis organizasyonları Ukrayna'ya insani yardım yaptı. Avrupa olimpiyat komiteleri ve ulusal federasyonları Ukraynalı sporcuların faaliyetlerinin devamı için finans, eğitim, konaklama imkanları sundu.⁴⁵ Rusya'nın işgali karşısında diğer alanlar gibi sporda da bir batı bloku dayanışması oluştuğunu söylemek mümkündür.

Batı medyası Ukrayna'nın işgali sonrası sporun siyasi araç olarak kullanılmasında önemli roller üstlenmiştir. Batının amacı, sadece Rus sporculara ve Rusya'nın uluslararası spordaki varlığına yönelik yaptırımlara vurgu yapmakla sınırlı olmayıp, aynı zamanda bu eylemleri Rusya'yı kontrol altında tutmaya odaklı bir jeopolitik strateji olarak kurgulamaktır. Bu noktada esas olan uluslararası kamuoyunu spor yoluyla etkilemek, toplumların algısını biçimlendirmektir. Rus sporcuların mega spor etkinliklerinden dışlanmasına yönelik kampanyalar batıyla Ruslar arasındaki anlaşmazlıkların boyutlarını genişletmiştir. Batı medyası için uluslararası sporda uygulanan bu yaptırımlar Rusya'nın siyasi tutumu, Kırım'ın ilhakı ve son olarak da Ukrayna'ya yapılan askeri saldırıya bir cevap niteliği taşır. Bu saldırılar küresel spordaki Rus varlığına yönelik yaptırımları batı perspektifinde meşrulaştırmıştır.⁴⁶

IOC ve FIFA gibi Uluslararası spor organizasyonları "siyasi tarafsızlık" ilkesini benimser. Ancak bunun uygulamada pek de mümkün olmadığı açığa çıkmıştır. Bu organizasyonların sporu teşvik etmek, sportif rekabet yoluyla uluslararası işbirliğini teşvik etmek gibi bilinen işlevleri olmakla birlikte, siyasi meselelerde de taraf oldukları görülmektedir. Rusya'nın siyasi

⁴²Juric and Rogelj, "Geopolitics, Sports and Russian-Ukrainian War."

⁴³ <https://2021-2025.state.gov/second-statement-on-russias-war-on-ukraine-international-sport/>

⁴⁴ Ilia A. Vasilyev and Natalia Aleksandrovna Sheveleva. "Suspensions of Russian Sports Federations and Athletes: An Illegal Ultima Ratio.", *Закон*, Jan., (2022), pp. 60-70, <https://doi.org/10.37239/0869-4400-2022-19-8-60-70>.

⁴⁵ Ivana Katsarova, Russia's War on Ukraine: Impact On Athletes and Sports Competitions, European Parliamentary Research Service, April 2022.

⁴⁶ A.E. Sergienko, "Media Aspects of the Relationship Between Politics and Sports Using the Example of the Russian Federation's Exclusion from International Competitions.", *Neofilologîa*, May (2024), <https://doi.org/10.20310/2587-6953-2024-10-2-487-498>.

kararlarına doğrudan müdahil olmadıkları halde Rus sporcuların ve spor takımlarının Rusya Devleti'nin eylemlerinden sorumlu tutulmasıyla organizasyonlardan dışlanması, bu kararın adaletli olup olmadığı sorusunu gündeme getirmiştir. Bu yasaklamalar sporcuların bireysel hakları konusunda uluslararası spor organizasyonlarını ahlaki bir ikileme düşürmüştür. Antidemokratik siyasi iklimi, insan hakları ihlalleriyle gündeme gelen Katar'a 2022 dünya kupasını düzenleme yetkisi vermesi de siyasi tarafsızlıkla ilgili tartışma götüren bir durumdur.⁴⁷

FIFA ve UEFA tarafından Rus kulüpleri ve milli takımlarının dışlanması belli bir görüşe göre insan hakları ihlallerine dair bir soruyu gündeme getirmiştir. Uluslararası Spor örgütlerinin jeopolitik sorunlara karşı tutum alırken ayrımcılık yapmama ilkesine özen göstermesi gerektiği önemli bir husustur. Hükümetlerinin eylemlerinden sorumlu olmayan sporculara bu tip yasaklar getirmek orantılılık ve ayrımcılık yapmama ilkesiyle çelişmektedir.⁴⁸ FIFA, UEFA, IPC (Uluslararası Paralimpik Komitesi) gibi uluslararası spor organizasyonları kendi kurallarını uygulamaktan ziyade dış baskılarla karar almak durumunda kalmıştır. Sporculardan ve uluslardan gelen boykot baskılarıyla Rusya'nın ve Belarus'un küresel spor düzeninde yalnızlaştırılması sporda siyasi dışlanmanın güncel bir örneğidir.⁴⁹

Rusya Olimpiyat Komitesi 5 Ekim 2023 tarihinde Ukrayna Olimpiyat Komitesine bağlı, Donbas'da bulunan bölgesel spor örgütlerini (Dpnetsk, Herson, Luhansk, Zaporijya) aldı tek taraflı üye yapma kararı Olimpiyat Tüzüğüne aykırıydı. Bu karar Ukrayna Ulusal Olimpiyat Komitesi'nin toprak bütünlüğünü ihlal ettiği için olimpiyat tüzüğüne ihlali anlamına gelmekteydi. Uluslararası olimpiyat Komitesi (IOC) yönetim kurulu Rusya'nın bu hamlesine cevap olarak 12 Ekim 2023 tarihinde Rusya'ya yaptırımları sıkılaştırma yönünde karar aldı. Rusya Olimpiyat Komitesi ikinci bir duyuruya kadar askıya alındı. Olimpiyat hareketinden verilen fonlar kesilmiştir. Rus pasaportuna sahip tarafsız bireysel sporcuların Paris 2024 yaz oyunları ve Milano Cortina 2026 kış oyunlarına katılımı hakkında karar verme hakkını sonrasında değerlendirmek üzere saklı tutmuştur. IPC (Paralimpik Komite) de bu yaptırımları uygulayacaktır. Rus ve Belarus pasaportlu sporcular takım olarak yarışmaya katılamayacaktır. Ancak olimpiyat tüzüğüne uygun şekilde bireysel ve tarafsız sporcu olarak katılabilirler. Savaşı aktif olarak destekleyen sporcular ve personeller, askeri ve ulusal güvenlik kurumlarıyla sözleşmesi olan sporcular ve personeller yarışmalara katılamazlar. Ukraynalı sporcular içinse yaklaşık 3000 sporcunun yararlacağı IOC dayanışma fonu kuruldu. Ukraynalı sporcuların mali, eğitim, konaklama, seyahat, ekipman vs ihtiyaçlarına cevap veren bir lojistik destek. Özetle IOC Ukraynalı sporcuların yarışmalara katılımı için ciddi düzeyde çaba harcadı.⁵⁰

IOC ve IF (Uluslararası Federasyonlar), siyasi tarafsızlık iddiasıyla kendi kendini düzenleyen organlardır. Bu kurumlar işgal nedeniyle Rus iştiraklerine karşı harekete geçme baskısı ile karşı karşıya kaldılar. Bu tip bir olayda harekete geçmeme durumu, kamu eleştirisi

⁴⁷ Francesco Belcastro, "A Game of Politics? International Sport Organisations and the Role of Sport in International Politics.", *International Spectator*, 58(2), Apr., (2023), pp. 107-22, <https://doi.org/10.1080/03932729.2023.2205789>.

⁴⁸ Ayyoub Jamali, et al. "Game Over for Russian Athletes? Human Rights Aspects of Measures Adopted by International Sports Organisations as a Response to the Russian Aggression against Ukraine.", *Mezinárodní a Srovnávací Právní Revue*, vol. 23, Aug., (2023), pp. 182-209, <https://doi.org/10.2478/iclr-2023-0008>.

⁴⁹ Anna Kobierecka and Michał Marcin Kobierecki. "Enforced Ostracism? Analysis of the International Sports Organizations' Reactions to the 2022 Russian Invasion of Ukraine.", *International Journal of The History of Sport*, Mar., (2024), pp. 1-25, <https://doi.org/10.1080/09523367.2024.2306860>.

⁵⁰ <https://www.olympics.com/ioc/media/q-a-on-solidarity-with-ukraine-sanctions-against-russia-and-belarus-and-the-status-of-athletes-from-these-countries>

ve Batılı uluslardan potansiyel boykot riski taşıyordu. Başlarda IOC'nin yanıtı, yaptırımları genel yasaklardan ziyade bireysel davalarla sınırlandırmayı içeriyordu. Rus'ların spor kuruluşlarından çıkarılması çağrıları tarafsız kalmanın zorluklarını ve karmaşık yapısını açığa çıkarmıştır. Bazı kuruluşlar da kendi yaptırımlarını tek taraflı alınan kararlarla uyguladı. Wimbledon tenis turnuvasını düzenleyen All England Club'ın Wimbledon'da Rus oyuncularını yasaklaması tek taraflı eylemlere örneklerden birisidir. Bu yaptırım da uluslararası spor organizasyonlarının tarafsızlığı mitini çürütmektedir.⁵¹

Birleşmiş milletler ve batı ülkelerinin ortak siyasal-ekonomik örgütlerinde de IOC'nin yaklaşımını destekleyici tutum mevcuttur. Hükümetler, devlet başkanları, hükümetler arası örgütler arasında bir mutabakat söz konusu olmuştur. G7 ülkeleri Japonya'daki bir bildiride bu yaptırımları desteklediklerini ifade ettiler. 193 BM üyesinden 120'sini içeren Bağlantısızlar Hareketi de, yine Eylül 2023'te G 20 ülkeleri desteklerini beyan ettiler.⁵² Birleşmiş Milletler Antik Yunan Olimpiyatları'nda yüce bir idea olarak benimsenmiş "Ekecheiria" (Olimpiyat Ateşkesi) ilkesinin altını çizdi. Uluslararası olimpiyat komitesi 1992 yılında tüm uluslara bu ateşkes ilkesini gözlemleme çağrısında bulunarak bu geleneği yenilemiştir. 25 Ekim 1993 tarihli 48/11 sayılı kararıyla üye devletleri her olimpiyat oyununun açılışından önceki yedinci günden kapanışından sonraki yedinci güne kadar Olimpiyat Ateşkesi'ni gözlemlemeye çağırmıştır. IOC ve Birleşmiş Milletler arasında olimpiyat ateşkesi bağlamındaki bu entegrasyon sonucunda 1998 yılından itibaren tüm yarışma yerlerinden BM bayrağını dalgalandırmaya karar vermiştir.⁵³

Olimpiyat Ateşkesi'nin ihlaline yönelik yaptırımlarda da soru işaretleri belirdi. Pekin Kış Olimpiyatları devam ederken Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı uluslararası yarışmalardan men edilmesinin gerekçelerinden birisi olarak öne sürülürken, 19 Temmuz'da başlayıp 15 Eylül 2024'e kadar geçerli olacak Olimpiyat Ateşkesi'ne uymayan İsrail'in Gazze'ye saldırıları dikkate alınmadı. İsrail ateşkesin ilk 24 saatinde bu ilkeyi ihlal ederek 70 Filistinlinin ölümüne yol açmış, ayrıca Lübnan ve Yemen'e saldırmıştır. Tarihsel bir ilke olan olimpik ateşkes kuralı Gazzeli sporcuların güvenli geçiş hakkına uygulanmamış, İsrail'in bu saldırıları ateşkes ihlali olarak dikkate alınmamıştır. Rusya'ya yönelik yaptırımlar, İsrail'e uygulanan ayrıcalıklar karşısında çifte standart örneği olarak değerlendirilmiştir.⁵⁴

Tartışma ve Sonuç: Sporda Siyasi Tarafsızlığın Flulaşması ve Küresel Güç Dengelerinin Belirleyiciliği

Spor ve siyaset ilişkisi yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerdeki farklı veçheleriyle karşımıza çıkmaktadır. Bölgesel gerilimler, uluslararası savaşılar spor yönetimine de yansımaktadır. Modern olimpiyatlar gibi uluslararası spor organizasyonlarının kuruluşundan bu yana spordaki yönetsel anlayışın dünyadaki siyasal konjonktürden bağımsız olmadığı görülmektedir. Küresel spor organizasyonları salt fiziksel efora dayalı yarışmalar olmanın ötesinde farklı ulusların gövde gösterisi yaptığı uluslararası arenadır. Olimpiyatlara dahil olmak veya dışlanmak ilgilini ülkelerin uluslararası itibar ve statüsünü de simgeler. Yirminci yüzyıl başlarından itibaren olimpiyatlar ırkçılık, milliyetçilik gibi ideolojilerin spor yoluyla yüceltilmek istendiği; soğuk savaşta da Sovyet ve Amerikan ideolojilerinin çatıştığı bir alan olmuştur. Uluslararası gerilimler boykotlara neden olarak olimpiyatlarda karşıt siyasi

⁵¹ Leo Goretti, The sporting sanctions against Russia: Debunking the myth of sport's neutrality. IAI PAPERS, 09 May 2022.

⁵²<https://www.olympics.com/ioc/media/q-a-on-solidarity-with-ukraine-sanctions-against-russia-and-belarus-and-the-status-of-athletes-from-these-countries>

⁵³ The United Nations and Olympic Truce, <https://www.un.org/en/olympictruce>

⁵⁴<https://www.aa.com.tr/en/europe/peace-in-peril-israel-accused-of-violating-olympic-truce-ahead-of-paris-2024/3284266>

blokların oluşmasını tetiklemiştir. Olimpiyatlar bu yönüyle diplomatik krizlerin yansıdığı ve yeniden üretildiği bir uluslararası alandır. Güncel örneklerde uluslararası Olimpiyat Komitesi'ne ya da olimpiyatçılık anlayışına atfedilen "siyasi tarafsızlık" ilkesinin reel politikten uzak ve soyut bir ilke olduğuna yönelik soru işaretleri ortaya çıkmıştır. Güncel bir sorun olan Rusya-Ukrayna geriliminin uluslar arası spor düzenine yansımaları, olimpiyatlar gibi mega spor etkinliklerinin küresel güç dengelerinden ve dünyadaki siyasi gelişmelerden bağımsız, kendi dinamikleriyle işleyen bir olgu olmadığını göstermiştir.

Rusya spor kuruluşlarının ve sporcularının küresel spor organizasyonlarından dışlanması kararıyla birlikte olimpiyat hareketinin siyasi tarafsızlığı tartışmalı hale gelmiştir. Rus ve Belarus sporculara, spor takımlarına ve bu iki ülke merkezli spor faaliyetlerine uygulanan yaptırımlar olimpiyatların adaleti ve tarafsızlığı bağlamında tartışma yaratmıştır. Olimpiyat hareketinin siyasi ve ekonomik çıkarları gereği temas kurduğu hükümetler ve sponsorlar vs. paydaşlar da tarafsızlığı etkileyebilmektedir. Jeopolitik krizler karşısında olimpiyat hareketinin yaşadığı yönetim problemlerinde ve güncel Rusya örneğindeki aksiyonlarında görüldüğü gibi, olimpiyatlardaki tarafsızlık ve sporda özerklik kavramı gözden geçirilmeye muhtaçtır.⁵⁵ Olimpiyat hareketinin ve uluslararası spor federasyonlarının siyasi tarafsızlık savıyla Rusya'ya uyguladığı yaptırımlar diğer taraftan da sporcuların toplu olarak dışlanmasına yönelik insan hakları problemlerini gündeme getirmiştir.⁵⁶ Rusya'ya yönelik yaptırımların da gösterdiği gibi, tarafsızlık kavramı, oyunun temellerindeki siyasi gerçekleri gizleme işlevi görmektedir. Uluslararası sporda siyasi tarafsızlık bir efsane halini almış ve savunulamaz hale gelmiştir.⁵⁷

Rusya'ya 2015 yılından bu yana, ve özellikle Ukrayna'daki askeri operasyonları sonrasında uluslararası spor tarihinde eşi benzeri görülmemiş kısıtlamalar getirilmiştir. Belli bir görüşe göre bu, Rus olimpiyat hareketine yönelik yasadışı bir yaptırım ve ayrımcılıktır.⁵⁸ Batılı devletlerin Ukrayna'ya yaptıkları askeri, lojistik, finans vs alanlardaki yardımlar benzer biçimde sporda da gerçekleşmiştir. Putin ve Moskova rejimi, Ukrayna işgali sonrasında uluslararası spordan izole edilmiştir. Soçi olimpiyatları sonrasında billurlaşan, Rusya'nın doping kullanımını devlet destekli sistematik bir siyaset haline getirdiğine yönelik suçlamalarla başlayan yaptırımlar Ukrayna'ya saldırı sonrasında daha ağır düzeydedir. Rusya dünyanın en prestijli spor organizasyonu olan olimpiyatlardan dışlanmıştır. Rusya Olimpiyat komitesi, futbol federasyonu vs. Rusya ulusal spor kuruluşlarının uluslararası spor organizasyonlarına üyelikleri ve akreditasyonunun iptal edilmesi, Rus kökenli sporcuların olimpiik oyunlarda kendi ülkelerini temsil etmeden takım sporları dışında tarafsız bireysel sporcu olarak yarışmaları ülkelerin ve milletlerin onuru adına yapılan olimpiyatlarda Ruslar için itibar kaybı oldu. Bireysel tarafsız katılan Rus kökenli sporcuların olimpiyatlarda yurtsuzlaştırıldığını söylemek mümkündür. Rus toplumuna ve kültürüne ait göstergelerin bilinçli biçimde tasfiye edildiği, bir tür köksüzleştirmeye neden olan bu yaptırımlar tarafsız Rus sporcuların "takım sporları"nda yarışmalarına izin verilmemesiyle de kesif bir hal almıştır. Bu durum sosyal köken, ırk, siyasi görüş vs. ayrımcılığına maruz kalmadan

⁵⁵ Mathias Schubert, "Neutrality of the Olympic Movement against Recent Developments in Sport and Geopolitics – Need of Reconceptualisation.", *The International Sports Law Journal*, Oct., (2024), <https://doi.org/10.1007/s40318-024-00281-w>.

⁵⁶ Patricia Wiater, "Chaos in the Sporting World over Russia's War of Aggression: Political Neutrality in Light of Human Rights Protection.", *Business and Human Rights Journal*, vol. 8, Aug., (2023), pp. 461-67, <https://doi.org/10.1017/bhj.2023.32>.

⁵⁷ Leo Goretti, "The sporting sanctions against Russia: Debunking the myth of sport's neutrality", *IAI PAPERS*, 09 May 2022.

⁵⁸ D.A. Poroshin, "Opposition to the Policy of Supranational Institutions to Discriminate against Russian Sports Diplomacy.", *Central Russian Journal of Social Sciences*, 18(2), Jan., (2023), pp. 185-203, <https://doi.org/10.22394/2071-2367-2023-18-2-185-203>.

yarışabilme özgürlüğüne yönelik evrensel sporcu haklarıyla çelişmeli bir görüntü sergilemiştir.

Olimpiyatlar ve Dünya Kupası gibi mega spor olayları devletler için dış politika hedeflerine ulaşmada etkili bir aygıttır. Gerek yumuşak güç (soft power) gerekse “sportswashing” (sporla aklanma) stratejisi için etkili diplomasi araçlarıdır. Bir devlet ve ülke belirli spor organizasyonlarına ev sahipliği yaparak, kazandığı sportif başarılarla uluslararası alanda ilgi odağı ve güç merkezi olarak görülebilir. Ya da insan hakları konusundaki uğradığı eleştirileri ve olumsuz imajını bertaraf etmek için dev spor organizasyonları yoluyla sporla aklanma stratejisini (Katar örneği) uygulayabilir.⁵⁹ Putin ve Kremlin rejimi de mega spor etkinliklerini diğer uluslarla ilişkilerinde bir yumuşak güç vasıtası olarak kullanmaktadır. FİFA dünya kupası ve olimpiyatlar gibi etkinlikler Rusya’nın tarihsel geçmişini, dünya tarihindeki gücünü, kültürel mirasını tanıtmının etkili yoludur. Spor organizasyonları Rusya’nın tarihsel anlatı siyasetinde işlevsel bir araç olmuştur.⁶⁰

Spor faaliyetlerine ve Ruslar’ın spordaki imajına ciddiyetle eğilen Putin ve rejimi için Rusların küresel spordan izole edilmesi itibar ve güç kaybıdır. Bir başka deyişle Putin’in spor yoluyla desteklediği büyük güç imajı ve spor diplomasisi yöntemleri darbe almıştır. Putin’e göre sporda uygulanan bu yasaklamalar Rus toplumuna yönelik bir etnik ayrımcılıktır. Bir başka ifadeyle batılı siyasi elitlerin artıynetli girişimiyle oluşmuş, Rusya’ya yapılan bir batı saldırısıdır. Putin’in bu yöndeki yaklaşımlarındaki haklılık düzeyini değerlendirirken İsrail’in işgalci tavrına yönelik görmezden gelmeyi dikkat almak gerekir. Bu örnekte olimpiyat oyunlarına katılım kriteri Ortadoğu’daki işgalin ve siyasi gelişmelerin dışında tutulmuş, yani Uluslararası spordaki “Neutrality” (Siyasi Tarafsızlık) ilkesi İsrail’e uygulanmış, ancak Rusya’ya uygulanmamıştır. Antik Yunan’dan miras kalan ve oyunlardan 1 hafta önce başlayıp bitimi sonrası 1 hafta daha devam eden ve sporcuların güvenliğini sağlamaya yönelik Olimpik Ateşkes(Ekecheiria/Olympic Truce) ilkesi Gazze işgaliyle İsrail devletince çiğnenmesine rağmen İsrail bu yarışmalardan men edilmemiştir. Yönetmel açıdan batılı devletlerin etkisinde kaldığı ileri sürülebilecek IOC’nin siyasi tarafsızlık anlayışını kendi dinamiklerinden çok küresel güçlerin şekillendirdiğini, ülkelere göre değiştiği gözlenen yaptırımların yine uluslararası spor yönetiminin kendi dinamiklerinden ziyade uluslararası siyasi güç dinamikleri tarafından belirlendiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bir başka ifadeyle şöyle bir iddia ileri sürmek mümkündür: Sporun siyasetten bağımsız olduğu, ve IOC gibi kuruluşların herhangi bir siyasi görüşten bağımsız kararlar alacağına yönelik “Siyasi Tarafsızlık” ilkesi İsrail’in yaptırımların dışında tutulmasıyla “Siyasi Taraflılık” olgusuna dönüşmüştür. Rusya’ya uygulanan cezaların yanında İsrail örneği bir tür siyasi çifte standartlılığı gösterir niteliktedir.

Kaynakça

Antony, Saranya. “From Conflict to Catastrophe: Russia-Ukraine Tensions Ripple Across.”.

Bulletin of “Carol I” National Defense University. Oct. (2023).

<https://doi.org/10.53477/2284-9378-23-32>.

⁵⁹ Jonathan Grix and Paul Michael Brannagan, “Sports Mega-Events as Foreign Policy: Sport Diplomacy, ‘Soft Power,’ and ‘Sportswashing.’”, American Behavioral Scientist, July, (2024), <https://doi.org/10.1177/00027642241262042>.

⁶⁰ Pawel Letko, “International Functions of Sport (Based on the Example of Bilateral Relations between Russia and the Baltic States).”, Przegląd Wschodnioeuropejski, 13(2), Jan. (2023), pp. 167-76, <https://doi.org/10.31648/pw.8456>.

- Arnold, Richard. "Sport and Official Nationalism in Modern Russia." Problems of Post-Communism. 65(2) (2018): 129–41. <https://doi.org/10.1080/10758216.2018.1425093>.
- Badawi, Habib, Zreik, Mohamad. *The Russian-Ukrainian Conflict*. IGI Global, 2024, pp. 225–42, <https://doi.org/10.4018/979-8-3693-1483-8.ch013>.
- Bart, Jeroen. "From Offense to Defense : The Political Discourse and Use of Sports in Putin's Russia from a Historical Perspective." Jan. 2017, <https://lup.lub.lu.se/studentpapers/record/8925901/file/8925905.pdf>.
- Belcastro, Francesco. "A Game of Politics? International Sport Organisations and the Role of Sport in International Politics." International Spectator. 58(2), (2023):107–22, <https://doi.org/10.1080/03932729.2023.2205789>.
- Berg, Chris. *Politics, Not Sport, Is the Purpose of the Olympic Games*. no. 3, July 2008, p. 14, <https://search.informit.com.au/documentSummary;dn=661669163372971;res=IELHSS>.
- Boniface, Pascal. *Herkes İçin Jeopolitik*. Çev. Mouhammed Guaye-Fatma Büşra Süverdem. İstanbul: Erdem Yayınları, 2018.
- Boykoff, Jules. *Protest at the Olympic Games: How Political Movements Scythe Space for Athlete-Activist Moments*. Elsevier BV, 2023, pp. 65–83, <https://doi.org/10.1108/s1476-285420230000017005>.
- Carrard, François. *Sports and Politics in the International Scene*. no. 1, Jan. 2011, pp. 25–32. <http://ojs.uniroma1.it/index.php/rspi/article/download/9289/9190>.
- Coakley, J.Jay. *SportInSociety: Issues And Controversies*. Sixth Edition, MCGraw-Hill, 1998:65.
- Dichter, Heather L., and Andrew L. Johns. *Diplomatic Games: Sport, Statecraft, and International Relations since 1945*. University Press of Kentucky, 2014, <https://muse.jhu.edu/book/34669>.
- Dunford, Michael. "Causes of the Crisis in Ukraine." International Critical Thought, vol. 13, Jan. (2023): 89–125, <https://doi.org/10.1080/21598282.2022.2163417>.
- Duval, Antoine. "FIFA and UEFA's Reaction to Russia's Invasion of Ukraine." Voetbal- & Sportjuridische Zaken, 3(1) 2023: 3–10. <https://doi.org/10.5553/vsz/277267382023003001002>.
- Elsborg, Stanis. *Putins Brug Af Sportsbegivenheder Som Erindringshistorisk Arena*. no. 1, July 2018, pp. 110–39. <https://tidsskrift.dk/fn/article/download/106577/156253>.
- Filho, Alexandre Ferreira Cruz, et al. *Rússia X Ucrânia: Análise Dos Impactos Da Guerra Nos Esportes*. Sept. 2024, pp. 52–53, <https://doi.org/10.69849/revistaft/fa10202409241352>.
- Fişek, Kurthan. *100 Soruda Türkiye Spor Tarihi*. İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1985.
- Franke, Ulrich, Koch, Martin. *World Sports and Russia's War Against Ukraine*. Bristol University Press, 2023, pp. 171–93. <https://doi.org/10.56687/9781529233100-012>.
- Goretti, Leo. *The sporting sanctions against Russia: Debunking the myth of sport's neutrality*. IAI PAPERS, 09 May 2022.
- Graßl, M., Schützeneder, J., & Schiavone, M. L. (2019). "Heimvorteil Putin? Die mediale Darstellung des russischen Präsidenten während der Fußball-Weltmeisterschaft 2018 – eine Inhaltsanalyse." Fußball und Gesellschaft. 1(2), 178–195. <https://doi.org/10.3224/FUG.V1I2.05>
- Guttman, Allen. "The Cold War And The Olympics". International Journal, 43:4, Autumn, (1988).

- Grix, Jonathan, Brannagan, Paul Michael. "Sports Mega-Events as Foreign Policy: Sport Diplomacy, 'Soft Power,' and 'Sportswashing.'" *American Behavioral Scientist*. (2024). <https://doi.org/10.1177/00027642241262042>.
- Jamali, Ayyoub, et al. "Game Over for Russian Athletes? Human Rights Aspects of Measures Adopted by International Sports Organisations as a Response to the Russian Aggression against Ukraine." *Mezinárodní a Srovnávací Právní Revue*, vol. 23, Aug. (2023), pp. 182–209. <https://doi.org/10.2478/iclr-2023-0008>.
- Juric, Jan, Rogelj, Bostjan. "Geopolitics, Sports and Russian-Ukrainian War." *Geografski Pregled*. vol. 50, Jan. 2024, pp. 9–28. <https://doi.org/10.35666/23038950.2024.50.09>.
- Letko, Paweł. "International Functions of Sport (Based on the Example of Bilateral Relations between Russia and the Baltic States)." *Przegląd Wschodnioeuropejski*. 13(2), Jan. (2023), pp. 167–76. <https://doi.org/10.31648/pw.8456>.
- Lee, Jung Woo. *Sport Diplomacy at the 2018 Winter Olympics in PyeongChang : The Relations between North and South Korea*. Routledge, 2020, pp. 227–37. <https://doi.org/10.4324/9780429061202-25>.
- Marshall, Tim. *Coğrafya Mahkumları: Dünyanın Kaderini Değiştiren On Harita*. Çev. Mert Doğruer. İstanbul: Epsilon Yayınevi, 2021.
- Meeuwssen, Sandra, Kreft, Lev. "Sport and Politics in the Twenty-First Century." *Sport, Ethics and Philosophy*. vol.17, Dec. 2022, pp.342–355. <https://doi.org/10.1080/17511321.2022.2152480>.
- Katsarova, Ivana. *Russia's War on Ukraine: Impact On Athletes and Sports Competitions*, European Parliamentary Research Service, April 2022.
- Kobierecka, Anna, Kobierecki, Michał Marcin. "Enforced Ostracism? Analysis of the International Sports Organizations' Reactions to the 2022 Russian Invasion of Ukraine." *International Journal of The History of Sport*. Mar. (2024), pp. 1–25. <https://doi.org/10.1080/09523367.2024.2306860>.
- Kyrydon, Alla, Troian, Serhiy. "The Russian-Ukrainian War (2014-2022): Basic Preconditions and Causes." *Balkan Social Science Review*, no. 20, Jan. 2022, pp. 157–79, <https://doi.org/10.46763/bssr2220157k>.
- Niculescu, Luminița, Barbu, Alexandra. *The Impact of Mega Sports Events on the Strength of the National Soft Power: A Comparative Analysis*. June (2024), pp. 335–45. <https://doi.org/10.2478/picbe-2024-0029>.
- Poroshin, D.A. "Opposition to the Policy of Supranational Institutions to Discriminate against Russian Sports Diplomacy." *Central Russian Journal of Social Sciences*. 18(2) (2023), pp. 185–203. <https://doi.org/10.22394/2071-2367-2023-18-2-185-203>.
- Riordan, Jim. "The Role Of Sport In Soviet Foreign Policy." *International Journal*. 43:4, Autumn, (1988), pp.569–595.
- Royce, Dylan. "The History of Russian Diplomatic Opposition to NATO Expansion into the Baltics, Ukraine, and Georgia." *Russian Politics*. 9(3) (2024), pp. 366–401. <https://doi.org/10.30965/24518921-00903003>.
- Senn, Alfred Erich. *Power, Politics, and the Olympic Games*. 1999. <https://www.amazon.com/Power-Politics-Olympic-Games-Alfred/dp/0880119586>.

- Sergienko, A. E. "Media Aspects of the Relationship between Politics and Sports Using the Example of the Russian Federation's Exclusion from International Competitions." . Neofilologiâ. May (2024). <https://doi.org/10.20310/2587-6953-2024-10-2-487-498>.
- Schubert, Mathias. "Neutrality of the Olympic Movement against Recent Developments in Sport and Geopolitics – Need of Reconceptualisation." . The International Sports Law Journal. Oct. (2024). <https://doi.org/10.1007/s40318-024-00281-w>.
- Swaddling, Judith. *Antik Olimpiyat Oyunları*. Çev. Burçak Gürün, 1.Basım. İstanbul: Homer Kitabevi, 2000.
- Vasilyev, Ilia A., and Natalia Aleksandrovna Sheveleva. "Suspensions of Russian Sports Federations and Athletes: An Illegal Ultima Ratio." Закон, Jan. (2022), pp. 60–70. <https://doi.org/10.37239/0869-4400-2022-19-8-60-70>.
- Wiater, Patricia. "Chaos in the Sporting World over Russia's War of Aggression: Political Neutrality in Light of Human Rights Protection." . Business and Human Rights Journal. vol. 8, Aug. (2023), pp. 461–67. <https://doi.org/10.1017/bhj.2023.32>.
- Wuokko, Maiju. "Sport, Body and Power: Reassessing the Myth of President Kekkonen." Norma. 6(02) (2011), pp. 124–40. <https://doi.org/10.18261/ISSN1890-2146-2011-02-03>.

Etik Kurul Raporu: Bu çalışma için etik kurul raporu gerekliliği bulunmamaktadır.
Katkı oranı beyanı: Tek yazarlı %100
Çatışma beyanı: Makalede, herhangi bir kurum, kuruluş ve kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.